

คู่มือประเมินผลกระทบในการตรากฎหมายของประเทศญี่ปุ่น (Japanese Regulatory Impact Assessment Handbook)*¹

๒๔ สิงหาคม ๒๐๐๗

คู่มือประเมินผลกระทบในการตรากฎหมายของประเทศญี่ปุ่นเป็นคู่มือที่จัดทำขึ้นตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการประเมินนโยบาย (Government Policy Evaluations Act ๒๐๐๑)² เพื่อกำหนดมาตรฐานสำหรับการดำเนินการประเมินผลกระทบสำหรับการตรา แก้ไข หรือยกเลิกข้อบังคับทางกฎหมาย โดยได้ยึดหลักการตาม “แนวทางพื้นฐานในการประเมินนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพของกฎหมายและส่งเสริมความรับผิดชอบ (accountability)” (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกย่อว่า “แนวทางพื้นฐานในการประเมินนโยบาย”) และ ตามหลักการของ “คู่มือปฏิบัติการประเมินนโยบาย”³ ทั้งนี้ คู่มือประเมินผลฉบับนี้จะมีการปรับปรุงเป็นระยะ ๆ ต่อไปตามความจำเป็น

๑. การประเมินผลกระทบของกฎหมาย

แม้ว่ากฎหมายแต่ละฉบับที่ตราขึ้นจะมีวัตถุประสงค์ในการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม รักษาความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน หรือคุ้มครองประโยชน์ของสาธารณะก็ตาม แต่บทบัญญัติของกฎหมายที่ตราขึ้นย่อมจะต้อง

* แปลโดยนางสาวฐิติรัตน์ ทิพย์สัมฤทธิ์กุล

¹ Minister of Internal Affairs and Communications ได้จัดทำคู่มือฉบับนี้ขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ส่วนราชการใช้ในการดำเนินการจัดทำ “เอกสารประเมินผลกระทบล่วงหน้าในการออกกฎหมาย (Ex-ante Evaluation Form of Regulation)” ที่มีสาระสำคัญและวัตถุประสงค์คล้ายกับ Regulation Impact Assessment (RIA) ของหลายประเทศและ “การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย (Check List)” ของประเทศไทย

² กฎหมายนี้เป็นผลผลิตของกระบวนการปฏิรูปการบริหารราชการที่เริ่มต้นขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ (สมัยนายกรัฐมนตรีวิฑูโร ฮาชิโมโตะ ซึ่งเป็นสมัยที่มีการปฏิรูปอื่นๆ คือ การคลัง สวัสดิการสังคม ระบบตลาด และโครงสร้างเศรษฐกิจด้วย) โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงคือ Minister of Internal Affairs and Communications ซึ่งให้ความสำคัญกับการประเมินนโยบายเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการลดทำงานที่ไม่จำเป็น สร้างความโปร่งใสตรวจสอบได้ และเสริมสร้างความมีส่วนร่วมของประชาชน กระทรวงนี้ได้ดำเนินการทดลองใช้ระบบนี้เป็นระยะเวลาสามปี (พ.ศ. ๒๕๔๗ – พ.ศ. ๒๕๕๐) ในทุกหน่วยงานราชการ ระหว่างนั้นก็มีการเก็บข้อมูลผลการประเมิน จัดอบรม อบรมเชิงปฏิบัติการ ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาวิธีการวิเคราะห์และประเมินให้แก่หน่วยงานราชการต่างๆ เมื่อสิ้นสุดระยะทดลองแล้วจึงได้ประกาศให้การดำเนินการประเมินผลกระทบล่วงหน้าและจัดทำเอกสารเป็นหน้าที่ตามกฎหมายที่ทุกหน่วยงานต้องปฏิบัติในการเสนอร่างกฎหมายทุกครั้ง (ยกเว้นที่กฎหมายกำหนดว่าไม่อยู่ในขอบข่ายจึงไม่ต้องทำก็ได้) โดยการแก้ไขกฎกระทรวงที่บังคับใช้ GPEA

³ เอกสารทั้งสองถูกจัดทำขึ้นก่อนหน้าภายใต้กรอบของกฎหมาย GPEA เช่นกัน และได้รับการปรับปรุงแก้ไขเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อให้เป็นแนวทางการดำเนินการประเมินผลล่วงหน้า

มีการจำกัดสิทธิและเสรีภาพหรือสร้างภาระหน้าที่ให้แก่ประชาชน การประเมินผลกระทบของกฎหมายที่จะตราขึ้นนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อประโยชน์ในป้องกันมิให้กฎหมายที่ตราขึ้นลดทอนสิทธิเสรีภาพหรือสร้างภาระให้แก่ประชาชนจนเกินสมควร

โดยที่การประเมินผลกระทบล่วงหน้าเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาของกฎหมายและแสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง การประเมินผลกระทบของกฎหมายจึงเป็นสิ่งที่ควรจะต้องดำเนินการตั้งแต่ใช้ชั้นการจัดทำนโยบายเพื่อให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียได้มีโอกาสศึกษาและอภิปรายได้เพียงพอ และโดยที่กฎหมายแต่ละฉบับมีวัตถุประสงค์และเนื้อหาที่แตกต่างกันซึ่งผู้มีฉบับนี้ไม่อาจครอบคลุมวิธีการประเมินผลกระทบล่วงหน้าสำหรับกฎหมายได้ครบถ้วนหน่วยงานที่จะต้องจัดทำการประเมินผลกระทบล่วงหน้าของกฎหมายจึงสามารถที่จะออกแบบและจัดทำการประเมินผลกระทบของกฎหมายได้เอง โดยใช้หลักการตามผู้มีฉบับนี้เป็นแนวทาง

๒. วิธีการประเมินผลกระทบของกฎหมาย

๒.๑ เป้าหมายในการประเมินผลกระทบของกฎหมาย

๒.๑.๑ กฎกระทรวงเกี่ยวกับการประเมินนโยบาย โดยหน่วยงานบริหารราชการจะต้องมีการประเมินผลกระทบล่วงหน้า⁴ ซึ่งออกตาม Government Policy Evaluations Act ๒๐๐๑ ได้กำหนดในมาตรา ๓ ให้การตรา แก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายที่มีผลใช้บังคับกับประชาชนหรือมีการจำกัดสิทธิเสรีภาพหรือสร้างภาระหน้าที่ให้แก่ประชาชนจะต้องมีการจัดทำการประเมินผลกระทบของกฎหมายล่วงหน้า

จากข้อกำหนดของกฎกระทรวงดังกล่าว กรณีจะเห็นได้ว่ากฎหมายที่ไม่มีผลใช้บังคับกับประชาชน กฎหมายที่ไม่ได้มีการจำกัดสิทธิเสรีภาพหรือไม่เพิ่มภาระหน้าที่ให้แก่ประชาชน หรือกฎหมายที่โดยลักษณะแล้วไม่เหมาะสมที่จะทำการประเมินผลกระทบล่วงหน้าจะได้รับการยกเว้นไม่ต้องมีการจัดทำการประเมินผลกระทบ กฎหมายที่ได้รับยกเว้นนั้นได้แก่กฎหมายดังต่อไปนี้

กฎหมายที่ใช้บังคับกับหน่วยงานทางบริหารหรือบุคคลอื่นนอกเหนือจากประชาชนทั่วไป เช่น

(ก) กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรต่าง ๆ เช่น องค์กรอิสระ มหาวิทยาลัย สถาบันวิจัย รัฐวิสาหกิจ มหาวิทยาลัยรัฐบาล หน่วยงานวิจัยร่วมระหว่างมหาวิทยาลัย (Inter-University Research Institute Corporation) นิติบุคคลพิเศษ นิติบุคคลที่มีจำนวนจำกัดและต้องได้รับการรับรองจากรัฐ นิติบุคคลที่ประกอบกิจการ

⁴ Government Order ลำดับที่ ๓๒๓ ปี ๒๕๔๔ แก้ไขเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อกำหนดขอบเขตของกฎหมายที่จะต้องมีการจัดทำการประเมินผลกระทบล่วงหน้า

เพื่อผลประโยชน์สาธารณะโดยเอกชน (รวมถึงนิติบุคคลที่ประกอบกิจการสาธารณะที่กฎหมายกำหนดให้ดำเนินการได้เพียงผู้เดียว แม้ว่ากฎหมายจะไม่อนุญาตให้ดำเนินการกระทำเชิงปกครองได้ก็ตาม) หรือนิติบุคคลอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายกันนี้ (สำหรับนิติบุคคลที่รัฐบาลจัดตั้งให้กระทำการเฉพาะหรือกิจการสาธารณะนั้น ให้เฉพาะข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งเท่านั้นเป็นข้อยกเว้นในการประเมินผลกระทบล่วงหน้า)

(ข) ข้อกฎหมายที่บังคับใช้เฉพาะบุคคลที่ได้รับการปฏิบัติแตกต่างจากบุคคลทั่วไปตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายปกครองกำหนด (รวมถึงการตีความตามทฤษฎีกฎหมายที่เป็นที่ยอมรับและตามคติบรรทัดฐาน) ได้แก่ ข้าราชการ หรือผู้ที่เคยเป็นข้าราชการ นักเรียนในโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นโดยองค์การบริหารราชการหรือมหาวิทยาลัยของรัฐ บุคคลผู้ถูกจองจำในสถานพินิจหรือเรือนจำ ผู้ถูกควบคุมประพฤติ

(ค) ข้อกฎหมายที่บังคับใช้เฉพาะกับชาวต่างประเทศหรือนิติบุคคลต่างประเทศ

ข้อกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับอาชญากรรมและบทลงโทษไว้ด้วยกัน (ไม่รวมกรณีที่มีลักษณะเป็นแผนงานหน่วยงานบริหารราชการที่จัดทำเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เชิงบริหารโดยเฉพาะ เช่น กรณีที่การกระทำที่ถือว่าเป็นอาชญากรรมนั้นๆ ถูกยกให้เป็นการจัดการหรือตักเตือนโดยหน่วยงานบริหารราชการ เป็นต้น)

ทั้งนี้ ในกฎหมายที่เกี่ยวกับบทลงโทษ ส่วนที่กำหนดเฉพาะรายละเอียดของโทษนั้นไม่ถือว่าเป็นข้อกฎหมายที่จำกัดสิทธิหรือเพิ่มภาระหน้าที่ (ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ Administrative sanction ส่วนที่กำหนดรายละเอียดของ sanction ก็เช่นกัน)

ข้อกฎหมายที่กำหนดระเบียบอันเท่าเทียมระหว่างบุคคลในสังคมพลเรือน เช่น ข้อกฎหมายที่กำหนดความเท่าเทียมกันระหว่างบุคคลในกฎหมายแพ่งกฎหมายพาณิชย์ (ทั้งนี้ ในกรณีที่เพิ่มภาระหน้าที่ให้กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในการกระทำสัญญาหรือธุรกิจ เช่น กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค หรือกฎหมายคุ้มครองผู้ลงทุน ไม่ถือว่าเป็นข้อกฎหมายที่เข้าข่ายข้อยกเว้นนี้ เพราะไม่ได้กำหนดความเท่าเทียม)

ข้อกฎหมายที่ไม่จำกัดสิทธิ หรือเพิ่มภาระหน้าที่ให้ประชาชนในทางปฏิบัติ

เช่น ข้อกฎหมายที่กำหนดภาระหน้าที่แบบกรอบการทำงานโดยไม่กำหนดบทลงโทษ

ข้อกฎหมายที่เมื่อตัดสินจากสามัญสำนึกในสังคมแล้ว มีความชัดเจนว่าไม่ได้มีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทางการบริหารปกครอง เช่น กฎหมายที่เกี่ยวกับการเพิ่มเติมเล็กน้อยของค่าธรรมเนียมในการติดต่อราชการ กฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรับรองการปฏิบัติตามสัญญาที่มีหน่วยงานราชการเป็นคู่สัญญา

๒.๑.๒ แม้จะเข้าข่ายข้อยกเว้นให้ทำการประเมินผลกระทบล่วงหน้าของการออกกฎหมาย แต่ก็ควรพยายามดำเนินการประเมินตามหลักการของ “แนวทางพื้นฐานประเมินนโยบายฯ” เท่าที่จะทำได้

๒.๒ หน่วยการประเมิน

๒.๒.๑ หน่วยการประเมินในแนวดิ่ง

ในกรณีที่ข้อกฎหมายประกอบตัวกฎหมายที่ต่างลำดับชั้นกัน และดำเนินการประเมินพร้อมกันทั้งกฎหมายลำดับสูงและกฎหมายลำดับรอง ให้เป็นความพิจารณาของหน่วยงานนั้นๆ ว่าสมควรจัดทำเอกสารการประเมินแยกกันหรือไม่

ทั้งนี้ ระหว่างดำเนินการประเมินไปควบคุมกันระหว่างกฎหมายหลายระดับแล้วเกิดความเปลี่ยนแปลงเนื้อหากฎหมายระดับล่างในทางปฏิบัติ ให้แก้ไขการประเมินเพิ่มเติมตามความจำเป็น

๒.๒.๒ หน่วยการประเมินในแนวนอน

ในกรณีที่ข้อบังคับเกิดจากการบังคับใช้กฎหมายหลายมาตรา หรือหลายฉบับซึ่งมีเนื้อหาใกล้เคียงและต่อเนื่องกัน ให้กำหนดหน่วยการประเมินตามความเหมาะสมในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของผลกระทบและภาระต้นทุนเป็นรายๆ ไป

ตัวอย่างหน่วยการประเมิน

ก) หน่วยประเมินรวมจากหลายมาตราที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างเช่น มาตราสำคัญที่เกี่ยวกับการรับรองและมาตราที่เกี่ยวกับการยกเลิก เปลี่ยนแปลง คำสั่ง ให้ปรับปรุง

ข) หน่วยประเมินจากมาตราเดียว ตัวอย่างเช่น มาตราที่ห้ามการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง มาตราที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานบริหารราชการ

๒.๓ เนื้อหาการประเมินและวิเคราะห์ (Check-list)

๒.๓.๑ เนื้อหาและวัตถุประสงค์ของข้อกฎหมาย

ก) สภาพปัจจุบันและปัญหา

อธิบายสภาพปัจจุบันและปัญหาอย่างละเอียดและเข้าใจง่าย เช่น ระบบหรือโครงสร้างนโยบายในปัจจุบันเป็นอย่างไร (โดยแสดงข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องและเนื้อหานั้นๆ ด้วย) อะไรคือสาเหตุของปัญหา ถ้าหากคงสภาพนี้ต่อไปจะมีผลเสียอย่างไร ในอนาคตจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

ข) วัตถุประสงค์

อธิบายเนื้อหาของข้อกฎหมายโดยสรุป วัตถุประสงค์ และความจำเป็นของการตรา แก้ไข หรือยกเลิกข้อกฎหมายนั้นๆ โดยให้สอดคล้องกับข้อ ก) ควรอธิบายเหตุผลความจำเป็นที่รัฐต้องเพิ่มหรือลดการแทรกแซง และผลประโยชน์จากการแทรกแซง ในกรณีที่ข้อกฎหมายมีผลจำกัดสิทธิ (restriction) ของประชาชนมากขึ้น หลัง

จากที่มีการลดหย่อนข้อบังคับ (relaxation) แล้วก่อนหน้า จะต้องแสดงเหตุผลความจำเป็นที่ต้องเพิ่มเติมข้อจำกัดสิทธิ(restriction)นั้นด้วย

๒.๓.๒ การวิเคราะห์ต้นทุนและผลได้

ณ ที่นี้ คำว่า “ต้นทุน” และ “ผลได้” หมายรวมทั้งส่วนที่สามารถคำนวณเป็นตัวเงินได้และไม่ได้ กล่าวคือไม่จำเป็นต้องคิดคำนวณ “ต้นทุน” และ “ผลได้” ให้เป็นตัวเงินทุกส่วนจนผิดลักษณะตามธรรมชาติไป วิธีการ เนื้อหาในการวิเคราะห์ต้นทุนและผลได้มีดังนี้

ก) หัวข้อทั่วไป

ระยะเวลาที่เป็นเป้าหมายของการวิเคราะห์ จำเป็นต้องพิจารณาเป็นรายๆ ไป โดยคำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงในระยะยาวและความเที่ยงตรงของการประเมิน อีกทั้ง ในกรณีที่คิดคำนวณต้นทุนและผลได้ในรูปตัวเงินในระยะยาวแล้ว ควรคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เช่น ค่าของสกุลเงินตรา ประกอบด้วย

เป้าเปรียบเทียบในการประเมินต้นทุนและผลได้ (Baseline) กำหนดให้ “สถานการณ์ที่ประเมินว่าจะเกิดขึ้นในกรณีที่ไม่มีการตรา แก้ไข หรือยกเลิกกฎหมาย” เป็นเป้าเปรียบเทียบ (Baseline) แล้วเปรียบเทียบกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นหลังการตรา แก้ไข หรือยกเลิกกฎหมาย (รวมทั้งการประเมินทางเลือกอื่นๆ ก็ควรเปรียบเทียบกับ Baseline ด้วย)

การวิเคราะห์แต่ละองค์ประกอบของต้นทุนและผลได้ อธิบายและแจกแจงองค์ประกอบของต้นทุนและผลได้จากการตรา แก้ไข หรือยกเลิกข้อกฎหมายเท่าที่ทำได้โดยละเอียด นอกจากนี้ ในแต่ละองค์ประกอบจะต้องระบุผู้รับภาระต้นทุนหรือรับผลประโยชน์ และกระบวนการการเกิด (Process) ขององค์ประกอบนั้นๆ ด้วย

หากเป็นไปได้ควรประเมินต้นทุนและผลได้ในเชิงปริมาณหรือในรูปตัวเงิน (Monetary terms) เพื่อให้การประเมินขึ้นอยู่กับสภาพความเป็นจริงและเป็นภาวีสัย ถ้าไม่สามารถประเมินเชิงปริมาณหรือในรูปตัวเงินได้ ให้ประเมินเชิงคุณภาพอย่างเข้าใจง่าย ทั้งนี้ พึงเข้าใจว่าการประเมินต้นทุนเป็นตัวเงินนั้นสามารถทำได้ง่ายกว่ากรณีของผลได้

ทั้งนี้ หากการประเมินเชิงปริมาณและประเมินในรูปตัวเงินนั้นสามารถกระทำได้ทั้งคู่ ก็ควรกระทำไปควบคู่กัน

ผลกระทบในระดับทฤษฎีหรือผลกระทบทางอ้อม นอกจากผลกระทบทางตรงแล้ว ให้อธิบายผลกระทบในระดับทฤษฎีหรือผลกระทบทางอ้อมที่ควรคำนึงถึงในการตัดสินใจนโยบาย รวมทั้งปัจจัยภายนอกอื่นที่อาจส่งผลต่อการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายด้วย ในส่วนที่สำคัญควรประเมินเชิงปริมาณและประเมินเป็นตัวเงิน

ด้วย ทั้งนี้ ในการประเมินผลกระทบทางอ้อมนั้นควรระวังไม่ให้มีการคำนวณซ้ำซ้อนกับองค์ประกอบของผลกระทบทางตรง

ข) ประเภทองค์ประกอบของต้นทุน

สามารถแยกได้ตามผู้รับภาระของต้นทุนดังนี้

ต้นทุนการปฏิบัติตามข้อบังคับ คือภาระที่ประชาชนและผู้ประกอบการจะต้องแบกรับจากการปฏิบัติตามข้อบังคับ เช่น ค่าใช้จ่ายในการติดต่อราชการ (เช่น การจัดทำและจัดส่งเอกสาร) ค่าใช้จ่ายภายในองค์กร (เช่น การนำอุปกรณ์ใหม่เข้ามาใช้และการบำรุงรักษา) เป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิเสรีภาพ และการดำเนินชีวิตของประชาชน เป็นหัวข้อที่ควรจะได้รับพิจารณาอย่างถี่ถ้วน

ต้นทุนของรัฐ คือ ภาระที่ผู้ออกกฎหมายต้องแบกรับ เช่น ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการนำข้อบังคับนั้นๆ ไปใช้ (เช่น การวิจัย การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดระบบ) และค่าใช้จ่ายหลังจากการบังคับใช้แล้ว (เช่น การตรวจสอบการเพิ่มจำนวนบุคลากร) ทั้งให้ระบุผู้รับภาระให้ชัดเจนด้วย (รัฐบาลกลาง องค์กรสาธารณชนส่วนภูมิภาค หรือ นิติบุคคลที่เกี่ยวข้อง) สิ่งนี้จะเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ในการตัดสินใจแทรกแซงของรัฐและทำให้ภาระที่รัฐต้องแบกรับในระยะยาวชัดเจนมากขึ้น

ต้นทุนทางสังคมอื่นๆ คือ ผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดขึ้นกับเศรษฐกิจหรือสิ่งแวดล้อมโดยรวม และอื่นๆ ถ้าหากข้อกฎหมายนั้นมีแนวโน้มจะส่งผลกระทบกับการแข่งขันของตลาดอย่างชัดเจน ให้พิจารณาผลกระทบนั้นด้วย

ถ้าหากประเมินช่วงเวลาที่จะเกิดภาระค่าใช้จ่ายขึ้นได้อย่างชัดเจน เช่น ต้นทุนที่ต้องใช้ช่วงเริ่มบังคับใช้ข้อกฎหมาย ต้นทุนที่ต้องจ่ายตลอดระยะเวลาบังคับใช้ หรือ ณ เวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคต มีความจำเป็นต้องวิเคราะห์แยกกันในแต่ละช่วงเวลา (คำนวณเทียบกับค่าเงินปัจจุบัน หรือเปรียบเทียบตามกระแสเงินของแต่ละปี) โดยระบุตามประเภทของต้นทุน

๒.๓.๓ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนและผลได้

วัตถุประสงค์ของการประเมินผลกระทบล่วงหน้า คือการแสดงให้เห็นว่าผลประโยชน์ที่จะได้รับการตราข้อกฎหมายนั้นเหมาะสม (justify) กับต้นทุนที่จะต้องจ่ายหรือไม่ วิธีที่นิยมใช้มีอยู่สามวิธี คือ ก) – ค) ดังจะกล่าวถึงต่อไป

ก) การวิเคราะห์ต้นทุนผลได้ (Cost-benefit analysis: CBA)

คำนวณภาระต้นทุนและผลประโยชน์ที่ได้โดยประเมินเป็นตัวเงิน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาระและผลประโยชน์

ข) การวิเคราะห์ต้นทุนประสิทธิผล (Cost-effectiveness analysis: CEA)

ประเมินผลประโยชน์เชิงปริมาณ (ประสิทธิผล หรือ effectiveness) แล้วคำนวณภาระต้นทุนที่จำเป็นต้องใช้ในการบรรลุผลนั้นๆ แล้วจึงวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนและประสิทธิผล (แตกต่างจากข้อ ก) ตรงที่ไม่ต้องประเมินในรูปตัวเงิน - ผู้แปล)

ในกรณีที่ประสิทธิผล (effectiveness) ของทางเลือกอื่นสามารถแสดงในหน่วยเดียวกันได้ก็สามารถประเมินเปรียบเทียบกันได้อีก อีกทั้ง ควรนำประสิทธิผล (effectiveness) หลายๆ ตัวมารวมให้เป็นองค์ประกอบเดียวกันและดำเนินการวิเคราะห์ต้นทุนอรรถประโยชน์ (Cost utility analysis: CUA)⁵ ที่เป็นเชิงปริมาณด้วยหากจำเป็น

ค) การวิเคราะห์ต้นทุนต่ำ (Cost-minimization analysis: CMA)
กรณีที่ไม่ว่าทางเลือกใดก็ให้ผลได้ (identical benefit) ไม่ต่างกัน หรือกรณีที่ผลได้มีมากกว่าต้นทุนอย่างชัดเจน สามารถยกเว้นการวิเคราะห์ผลได้และพิจารณาเฉพาะต้นทุนได้

การวิเคราะห์ต้นทุนผลได้แบบข้อ ก) (Cost-benefit analysis) ที่ใช้การคำนวณต้นทุนและผลไทยในรูปตัวเงินนั้นเป็นวิธีที่สำคัญที่สุด แต่ทว่าไม่สามารถใช้วิธีนี้ประเมินได้เต็มที่ เนื่องจากการตราข้อกฎหมายมีองค์ประกอบที่ยากต่อการประเมินเชิงปริมาณ และยากยิ่งขึ้นในการคำนวณเป็นรูปตัวเงิน นอกจากนี้การวิเคราะห์แบบนี้จะไม่นับรวมองค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือไปจากประสิทธิผลทางเศรษฐกิจ (economic efficiency) เช่น ไม่นับรวมเรื่องการกระจายรายได้และทรัพย์สิน (Redistribution) ดังนั้นในทางปฏิบัติจึงควรประเมินภาพรวมจากการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ไม่ได้รับการแปรเป็นตัวเงินโดยประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ต้นทุนประสิทธิผล (Cost-effectiveness analysis) แบบข้อ ข) ด้วย และควรคำนึงถึงวัตถุประสงค์อื่นๆ ไม่เฉพาะ economic efficiency เท่านั้น

ในกรณีที่ใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพนั้น ต้องมีคำอธิบายที่เข้าใจง่ายถึงระดับความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบ ในกรณีที่สามารถประเมินเชิงปริมาณได้ แต่ไม่สามารถประเมินในรูปตัวเงินได้นั้น ควรใช้การวิเคราะห์ต้นทุนประสิทธิผลแบบ ข) (Cost-effectiveness analysis)

5 การวิเคราะห์แบบ Cost-effectiveness analysis ประเภทหนึ่ง

๒.๓.๔ การเปรียบเทียบกับทางเลือกอื่นๆ

เพื่อเป็นการปฏิบัติตามหน้าที่ของรัฐบาลในการอธิบายแก่ประชาชนและเพื่อเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจบังคับใช้นโยบายที่เหมาะสม ควรแสดงทางเลือกอื่นๆ ที่ประเมินได้ และดำเนินการวิเคราะห์ตามขั้นตอนในข้อ ๒.๓.๓ และเปรียบเทียบ

ในกรณีของการที่เป็นการเพิ่มข้อบังคับ (restriction) หลังจากที่เคยมีการลดหย่อนข้อบังคับ (relaxation) แล้ว หากการยกเลิกข้อบังคับนั้นเป็นไปได้ด้วยก็ควรเสนอเป็นอีกหนึ่งทางเลือก

นอกเหนือจากข้อกฎหมายแล้ว ยังสามารถพิจารณาถึงทางเลือกอื่นที่กำหนดผู้ใช้อำนาจ วิธีการปฏิบัติราชการ มาตรฐานหรือระยะเวลาที่แตกต่างออกไปได้ด้วย ทั้งนี้ อาจมีกรณีที่ไม่สามารถพิจารณาทางเลือกอื่นได้เนื่องจากเนื้อหาของข้อกฎหมายหรือเนื้อหาการมอบหมายอำนาจจากส่วนบังคับบัญชา (ทั้งนี้ ในคู่มือนี้ ไม่ได้จัดให้ Baseline อยู่ในหมวดหมู่ของทางเลือกอื่น)

ต้นทุนและผลได้ของทางเลือกอื่นนั้น ให้วิเคราะห์โดยเปรียบเทียบกับ Baseline และแสดงผลเปรียบเทียบกับร่างกฎหมายที่จะเสนออย่างเข้าใจง่าย

๒.๓.๕ ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

หากมีความเห็นของผู้เชี่ยวชาญหรือผลการพิจารณาจาก Advisory Committee เกี่ยวกับเนื้อหาวิเคราะห์จากการประเมินผลกระทบล่วงหน้า นอกจากนี้ ให้ระบุที่มาและส่วนสรุปโดยย่อของข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินด้วย

ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการจัดเก็บข้อมูลและส่งเสริมจิตสำนึกในการปฏิบัติตามข้อบังคับ ควรดำเนินการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลการประเมินผลกระทบล่วงหน้าโดยเร็ว และจัดการรับฟังความเห็นขึ้น (ให้ดูตัวอย่างจากการดำเนินการ Consultation ในหลายประเทศ) หากมีการดำเนินการเหล่านี้ ให้รายงานผลการดำเนินการด้วย

๒.๓.๖ ระยะเวลาในการประเมินซ้ำ

ให้ระบุระยะเวลาและข้อกำหนดในการประเมินซ้ำถึงความเหมาะสมของข้อกฎหมาย (ในกรณีของการตราและแก้ไข) ในสถานการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจของเวลานั้น ทั้งนี้ การตรวจสอบต้นทุนและผลได้ที่เกิดขึ้นจริงเป็นระยะ (Monitoring) โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินซ้ำก็มีความสำคัญเช่นกัน หากกำหนดให้มีการจัดทำ Monitoring ให้อธิบายรายละเอียดในเอกสารประเมินด้วย

๒.๔ ข้อควรพิจารณาอื่นๆ

๒.๔.๑ การตอบสนองต่อความไม่แน่นอนและอื่นๆ

การประเมินผลกระทบล่วงหน้าที่เกิดจากการคาดการณ์ในอนาคตนั้นย่อมมีความไม่แน่นอน จึงจำเป็นต้องอธิบายระดับความไม่แน่นอนของค่าการประเมิน เช่น การใช้จำนวนระยะประมาณ (เช่น การตั้งค่าสูงสุดและค่าต่ำสุด) หากแม้ในกรณีที่ยากจะสรรหาข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์เชิงปริมาณหรือแปรเป็นตัวเงิน ก็ให้พยายามดำเนินการเท่าที่จะทำได้ เช่น ตั้งสมมติฐานไว้ในระดับหนึ่งแล้วแปลงเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ และอธิบายรายละเอียด

๒.๔.๒ การประเมินผลกระทบของการออก แก๊ส และยกเลิกกฎหมายในกรณีเร่งด่วน

ในกรณีที่การประเมินตามวิธีการมาตรฐานเป็นไปได้ยากเนื่องจากเหตุผลความเร่งด่วนของสถานการณ์ระหว่างการดำเนินการเพื่อตรา แก๊ส และยกเลิกกฎหมายนั้นและอื่นๆ ให้ดำเนินการประเมินล่วงหน้าเท่าที่สถานการณ์จะเอื้ออำนวยโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของกฎหมาย GPEA แม้สุดท้ายแล้วจะเป็นการประเมินภายหลัง ก็ควรจัดทำเอกสารประเมินในขอบเขตที่จำเป็นและเผยแพร่ ทั้งนี้ ย่อมมีความจำเป็นที่หน่วยงานนั้นๆ จะปฏิบัติตามความรับผิดชอบในการอธิบายให้ประชาชนได้ทราบถึงเหตุผลที่ไม่ดำเนินการประเมินตามวิธีปฏิบัติของคู่มือนี้

ในทางกลับกัน สำหรับข้อกฎหมายที่บังคับใช้เฉพาะในสถานการณ์เร่งด่วน หากไม่มีเหตุจำเป็นดังที่ระบุข้างต้น ให้ถือว่าอยู่ในขอบข่ายที่ต้องดำเนินการประเมินผลกระทบล่วงหน้าตามปกติ

๒.๔.๓ การพัฒนาเนื้อหาการวิเคราะห์

เพื่อพัฒนาคุณภาพของข้อกฎหมาย แต่ละหน่วยงานจำเป็นต้องพัฒนาเนื้อหาการวิเคราะห์ตามลักษณะพิเศษของข้อกฎหมาย เช่น การเพิ่มหัวข้อวิเคราะห์เป็นต้น

กรณีของข้อกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์การแข่งขันของตลาด ในต่างประเทศมีตัวอย่างที่ดีในการวิเคราะห์ถึงผลกระทบดังกล่าวในกระบวนการประเมินล่วงหน้า จึงควรส่งเสริมให้จัดตั้งคณะประชุมร่วมระหว่างหน่วยงาน

บริหารราชการเพื่อค้นหาวิธีการวิเคราะห์และรับทราบสถานการณ์การแข่งขันของตลาด⁶
โดยขอความร่วมมือจาก Japan Fair Trade Commission⁷

๒.๕.๔ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานประเมินและหน่วยงานร่างกฎหมาย
ในการตรา แก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายใหม่นั้น ความร่วมมืออย่างมี
ประสิทธิภาพระหว่างหน่วยงานที่ทำหน้าที่ประเมินนโยบายและหน่วยที่วางแผนงานร่าง
กฎหมายนั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ดังนั้น จึงจำเป็นที่แต่ละหน่วยงานราชการจะมีหน่วยงาน
ที่ทำหน้าที่ประสานระหว่างทั้งหน่วยงานประเมินนโยบาย หน่วยงานสร้างนโยบาย และ
หน่วยงานร่างข้อกฎหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพของกฎหมาย

๒.๕ เนื้อหาที่ควรชี้แจงในเอกสารการประเมิน

๒.๕.๑ หัวข้อที่ชี้แจงในเอกสารการประเมิน

ข้อที่ ก) – จ) ดังต่อไปนี้ เป็นหัวข้อสำคัญในการประเมินผลกระทบ
หน้าในการตรากฎหมาย ให้ชี้แจงหัวข้อเหล่านี้ในเอกสารการประเมินด้วย

- 1) วัตถุประสงค์ เนื้อหา และความจำเป็นของข้อกฎหมาย
- 2) ภาระต้นทุนของข้อกฎหมาย
- 3) ผลได้ของข้อกฎหมาย
- 4) ผลการประเมินนโยบาย (เช่น การวิเคราะห์ความสัมพันธ์
ระหว่างภาระและผลประโยชน์)
- 5) ความเห็นของเชี่ยวชาญและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 6) ระยะเวลาและข้อกำหนดในการประเมินซ้ำ

ถ้าหากกล่าวถึงทางเลือกอื่นด้วย ให้แสดงผลการวิเคราะห์ต้นทุน ผลได้
และการเปรียบเทียบกับร่างข้อกฎหมายกับทางเลือกอื่นนั้นๆ ด้วยตามขอบเขตความ
จำเป็น

๒.๕.๒ ตัวอย่างเอกสารประเมินผลกระทบล่วงหน้าโดยสรุป

ในการจัดทำเอกสารประเมินผลกระทบล่วงหน้าของการออกกฎหมาย
โดยสรุป ให้จัดทำตามตัวอย่างในเอกสารแนบ รวมทั้งแก้ไขและปรับปรุงรูปแบบตาม
ความจำเป็น

6 ปีพ.ศ. ๒๕๕๓ ได้พิจารณาเพิ่มเติม Check-list เกี่ยวกับการประเมินผลกระทบล่วงหน้าที่มีต่อสภาพการ
แข่งขันของตลาด โดยกำหนดให้ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นระยะเวลาทดลองหนึ่งปี และบังคับ
ใช้จริง ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยกำหนดให้มีการปรับปรุงแก้ไข ในส่วนนี้ของคู่มือด้วย

7 Japan Fair Trade Commission (JFTC) เป็นหน่วยงานในสังกัดเลขาธิการคณะรัฐมนตรีที่มีอำนาจ
บังคับใช้กฎหมาย Antimonopoly Act ๑๙๔๗ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินการ
ของกลไกตลาด และกิจกรรมทางธุรกิจเพื่อป้องกันและปราบปรามพฤติกรรมที่ขัดต่อกฎหมายดังกล่าว

๒.๖ ระยะเวลาในการเผยแพร่เอกสารการประเมิน

ในกรณีของพระราชบัญญัติต้องเผยแพร่ก่อนการมีมติคณะรัฐมนตรีรับร่างกฎหมาย⁸ เป็นอย่างชัด ส่วนในกรณีของกฎหมายที่ลำดับชั้นต่ำกว่าพระราชบัญญัติต้องเผยแพร่ก่อนการรับความเห็นตาม Administrative Procedure Law (ปีพ.ศ. ๒๕๓๖ พระราชบัญญัติลำดับที่ ๘๘) เป็นอย่างชัด ถ้าเป็นกรณีที่ได้รับการยกเว้นโดยกฎหมายให้ไม่ต้องทำการรับความเห็นให้เผยแพร่เอกสารการประเมินก่อนการมีมติ ครม. รับร่างกฎหมายหรือก่อนการตรากฎหมาย โดยหลักการ ให้เผยแพร่ในเว็บไซต์ “หน้าต่างรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์” <http://www.e-gov.go.jp/> ในหัวข้อ “เอกสารที่เกี่ยวข้อง” กับข้อกฎหมายที่ต้องดำเนินการรับฟังความเห็น ถ้าหากมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของการประเมินผลกระทบล่วงหน้าจากการพิจารณาเพิ่มเติมจากความเห็นของประชาชน มีความจำเป็นจะต้องเผยแพร่เอกสารใหม่อีกครั้ง

ทั้งนี้ ถ้าไม่สามารถเผยแพร่ผลการประเมินในเวลาที่กำหนดไว้ได้ด้วยเหตุผลเพื่อรักษาความลับของราชการ ให้กระทำโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ก่อนการเผยแพร่ข้อกฎหมายนั้น (เช่น การประกาศในราชกิจจานุเบกษา) และแน่นอนว่า ถ้าไม่สามารถเผยแพร่ผลการประเมินตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ตั้งมาตรฐานของคู่มือนี้ ย่อมมีความจำเป็นที่หน่วยงานนั้นๆ จะต้องรับผิดชอบในการอธิบายให้ประชาชนได้ทราบถึงเหตุผลด้วย

อนึ่ง เกี่ยวกับการตรา แก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศ หากเป็นสนธิสัญญาที่ต้องได้รับการเห็นชอบจากสภา ให้เผยแพร่ผลการประเมินก่อนการเสนอเรื่องสนธิสัญญาต่อสภา และหากเป็นสนธิสัญญาที่ไม่ต้องได้รับการเห็นชอบจากสภา ควรเผยแพร่การประเมินผลกระทบล่วงหน้าพร้อมกันกับกฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวข้องก่อนการลงนามในสนธิสัญญาระหว่างประเทศนั้นๆ แต่ถ้าเป็นกรณีที่ต้องออก แก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายภายในประเทศ (เพื่อให้สอดคล้องกับสนธิสัญญานั้น – ผู้แปล) ต้องเผยแพร่การประเมินผลกระทบล่วงหน้าตามหลักการปกติ เป็นอย่างชัด

8 ในกระบวนการร่างกฎหมายของญี่ปุ่น โดยหลักการแล้วมีลำดับขั้นตอนการดำเนินงานเช่นเดียวกับของประเทศไทย คือมี Cabinet Legislation Bureau (หน่วยงานที่ทำหน้าที่เช่นเดียวกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาของไทย) ทำหน้าที่ตรวจสอบร่างกฎหมายหลังจากที่มีมติครม. รับหลักการของร่างกฎหมายที่เสนอโดยหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบแล้ว แต่ทว่า ปัจจุบันนี้ในทางปฏิบัติหน่วยงานนี้จะดำเนินการตรวจสอบตั้งแต่ในขั้นตอนการเตรียมร่างกฎหมาย ซึ่งการประสานงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานร่างกฎหมายและหน่วยงานราชการอื่นๆ สามารถทำได้ราบรื่นเพราะมีระบบที่ให้แต่ละกระทรวงส่งเจ้าหน้าที่หมุนเวียนเข้ามาทำงานร่วมในหน่วยงานร่างกฎหมายด้วย

เอกสารการประเมินผลกระทบในการตรากฎหมาย (แบบสรุป)
Ex-ante Evaluation Form of Regulation (Outline)

ชื่อนโยบาย			
หน่วยงานที่รับผิดชอบ	กระทรวง _____ กรม _____ หน่วยงาน _____ กระทรวง _____ กรม _____ หน่วยงาน _____		
เวลาที่ดำเนินการประเมิน	วันที่ _____ เดือน _____ ปี _____		
วัตถุประสงค์ เนื้อหา และความจำเป็น ต่างๆ ของการตรากฎหมาย			
	ชื่อกฎหมาย ชื่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องและเนื้อหาอื่นๆ		
ทางเลือกอื่นที่สามารถประเมินได้	ทางเลือกอื่นที่ ๑ ~~~~~ ทางเลือกอื่นที่ ____		
ต้นทุนของการตรากฎหมาย	องค์ประกอบของต้นทุน	ในกรณีของทางเลือกอื่นที่ ๑	<ในกรณีของทางเลือกอื่นที่ ____ < <
ต้นทุนการปฏิบัติตามข้อบังคับ			< <
ต้นทุนของภาครัฐ			< < <

	ต้นทุนทางสังคมอื่นๆ		< < <
ผลประโยชน์ที่จะได้รับ (ผลได้)	องค์ประกอบของผลได้	ในกรณีของทางเลือกอื่นที่ ๑	<ในกรณีของทางเลือกอื่นที่ __ < <
			< < <
			< < <
ผลการประเมินนโยบาย (ผลวิเคราะห์ (และอื่นๆ) ความ สัมพันธ์ระหว่างนโยบายและ ต้นทุน)			
ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญและข้อ เกี่ยวข้องอื่นๆ			
ระยะเวลาและข้อกำหนดในการ ประเมินซ้ำ			
อื่นๆ			

Flow Chart

วิเคราะห์ผลกระทบต่อสภาพการแข่งขันของตลาด

1. ข้อกำหนดส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการหรือไม่

—> ถ้าตอบ “ไม่” ให้ระบุในหัวข้อ “ต้นทุนทางสังคมอื่นๆ” ในเอกสารประเมินผลกระทบ

ล่วงหน้าในการออกกฎหมายว่าไม่มีผลกระทบต่อผู้ประกอบการ

—> ถ้าตอบ “ใช่” ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการในตลาดใด (ระบุ) และทำข้อต่อไป

2. ข้อกำหนดส่งผลกระทบต่อการแข่งขันอย่างไร

๒.๑ ข้อกำหนดจำกัดจำนวนผู้ประกอบการโดยตรงหรือทางอ้อมหรือไม่

๒.๒ ข้อกำหนดจำกัดวิธีและการดำเนินการแข่งขันของผู้ประกอบการหรือไม่

๒.๓ ข้อกำหนดทำให้ความต้องการแข่งขันของผู้ประกอบการลดลงหรือไม่

—> ถ้าตอบ “ไม่” ทุกข้อ ให้ระบุในหัวข้อ “ต้นทุนทางสังคมอื่นๆ” ในเอกสารประเมินผลกระทบล่วงหน้าในการออกกฎหมายว่าไม่มีผลกระทบต่อผู้ประกอบการในประเด็นของ ๒.๑ - ๒.๓

—> ถ้าตอบ “ใช่” ข้อใดข้อหนึ่ง เป็นที่ชัดเจนว่ามีผลกระทบต่อการแข่งขัน ให้ระบุรายละเอียดของผลกระทบนั้นๆ ตามหัวข้อ

(*) ให้จัดทำการวิเคราะห์นี้ในการประเมินทางเลือกอื่นๆ ด้วย

(*) ในระยะทดลองให้เป็นความพิจารณาของหน่วยงานราชการว่าจะระบุการวิเคราะห์นี้ลงในเอกสารการประเมินผลกระทบล่วงหน้าในการออกกฎหมาย (RIA) หรือไม่

Check-list

วิเคราะห์ผลกระทบต่อสภาพการแข่งขันของตลาด

ชื่อนโยบาย : _____

ส่วน : (ระบุว่า Check-list ของ ร่างแก้ไข, ทางเลือกอื่นที่ ๑, ทางเลือกอื่นที่ ๒, , ,)

ใน Check-list นี้จะแสดงให้เห็นว่าการตรา แก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายมีผลกระทบต่อการแข่งขันของตลาดหรือไม่ ถ้ามี ส่งผลกระทบอย่างไร

(1) ผลกระทบของข้อกำหนดนั้นเกิดขึ้นกับการแข่งขันในตลาดใด

คำถาม: ข้อกำหนดส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการหรือไม่

ใช่ / ไม่ใช่

(หมายเหตุ) ผู้ประกอบการ ไม่ได้หมายถึงเฉพาะผู้ที่ดำเนินกิจการอยู่แล้ว แต่หมายรวมถึงผู้ที่กำลังพิจารณาเริ่มกิจการด้วย และไม่ได้หมายถึงเฉพาะผู้ประกอบการเกี่ยวกับธุรกิจที่เป็นเป้าหมายบังคับใช้ของข้อกำหนดนั้นๆ เท่านั้น หากแต่หมายถึงผู้ประกอบการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น ผู้ผลิตวัตถุดิบ เป็นต้น

ถ้า “ใช่” โปรดระบุผู้ประกอบการที่จะได้รับผลกระทบ

(2) ข้อกำหนดทำให้เกิดผลกระทบอย่างไรบ้าง (เฉพาะที่ตอบ “ใช่” ในข้อ (๑))

(หมายเหตุ) ให้อธิบายถึงผลกระทบต่อผู้ประกอบการที่ระบุในข้อที่ (๑)

(1) การจำกัดจำนวนผู้ประกอบการโดยตรงหรือทางอ้อม

คำถาม ๑ : ข้อกำหนดจำกัดให้ดำเนินการได้เฉพาะผู้ประกอบการบางรายหรือบางกลุ่มเท่านั้นหรือไม่

ใช่ / ไม่ใช่

ถ้า “ใช่” โปรดระบุรายละเอียด

คำถาม ๒ : ข้อกฎหมายกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกอบการที่จะได้รับการอนุญาตจากรัฐอย่างเข้มงวด จนทำให้จำนวนผู้ประกอบการลดลงจำนวนมากหรือไม่

ใช่ / ไม่ใช่

ถ้า “ใช่” โปรดระบุรายละเอียด

คำถาม ๓ : ข้อกฎหมายกำหนดให้สามารถประกอบการได้เฉพาะในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง หรือกำหนดขอบเขตเชิงภูมิศาสตร์ของการประกอบการหรือไม่

ใช่ / ไม่ใช่

ถ้า “ใช่” โปรดระบุรายละเอียด

คำถาม ๔ : เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการประกอบกิจการ

๑) กำหนดให้ผู้ประกอบการเดิม มีค่าใช้จ่ายในการประกอบกิจการเพิ่มขึ้นอย่างมาก ถ้าเปรียบเทียบกับหรือผู้ประกอบการหน้าใหม่ จะต้องเลิกถอนกิจการหรือไม่

ใช่ / ไม่ใช่

ถ้า “ใช่” โปรดระบุรายละเอียด

๒) กำหนดให้ผู้ประกอบการหน้าใหม่ค่าใช้จ่ายในการประกอบกิจการเพิ่มขึ้นอย่างมาก ถ้าเปรียบเทียบกับหรือผู้ประกอบการเดิม จนไม่สามารถเริ่มกิจการได้หรือไม่

ใช่ / ไม่ใช่

ถ้า “ใช่” โปรดระบุรายละเอียด

๓) กำหนดให้ค่าใช้จ่ายในการประกอบการของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมาก จนทำให้ไม่สามารถเริ่มกิจการ หรือเลิกถอนกิจการหรือไม่

ใช่ / ไม่ใช่

ถ้า “ใช่” โปรดระบุรายละเอียด

(2) การจำกัดเครื่องมือ หรือการดำเนินการแข่งขัน

คำถาม ๑ : ข้อกฎหมายเปิดช่องให้ผู้ประกอบการสามารถกำหนดราคาสินค้า/บริการให้คงที่ได้หรือไม่

ใช่ / ไม่ใช่

ถ้า “ใช่” โปรดระบุรายละเอียด

คำถาม ๒ : ข้อกฎหมายเปิดช่องให้ผู้ประกอบการสามารถกำหนดประเภท คุณภาพของสินค้า/บริการให้คงที่ได้หรือไม่

ใช่ / ไม่ใช่

ถ้า “ใช่” โปรดระบุรายละเอียด

คำถาม ๓ : ข้อกฎหมายเปิดช่องให้ผู้ประกอบการสามารถกำหนดวิธีการผลิต หรือวิธีการจำหน่ายสินค้า/บริการให้คงที่ได้หรือไม่

ใช่ / ไม่ใช่

ถ้า “ใช่” โปรดระบุรายละเอียด

คำถาม ๔ : ข้อกฎหมายเปิดช่องให้ผู้ประกอบการสามารถกำหนดวิธีการโฆษณาสินค้า/บริการให้
คงที่ได้หรือไม่

ใช่ / ไม่ใช่

ถ้า “ใช่” โปรดระบุรายละเอียด

(3) การลดความต้องการในการแข่งขันของผู้ประกอบการ

คำถาม ๑ : ข้อกฎหมายทำให้ความต้องการในการแข่งขันของผู้ประกอบการลดลง ด้วยการ
กำหนดให้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับราคา ต้นทุนการผลิต จำนวนการผลิต ของสินค้า/บริการให้ผู้
ประกอบการรายอื่นได้ทราบหรือไม่

ใช่ / ไม่ใช่

ถ้า “ใช่” โปรดระบุรายละเอียด

คำถาม ๒ : ข้อกฎหมายทำให้ความต้องการในการแข่งขันของผู้ประกอบการลดลง ด้วยการ
กำหนดให้ผู้บริโภคต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนไปใช้สินค้า/บริการของผู้ประกอบการรายอื่น
(Switching costs) หรือไม่

ใช่ / ไม่ใช่

ถ้า “ใช่” โปรดระบุรายละเอียด

คำถาม ๓ : ข้อกฎหมายทำให้ความต้องการในการแข่งขันของผู้ประกอบการลดลง ด้วยการปิดกั้น
ข้อมูลหรือทางเลือกของผู้บริโภค หรือไม่

ใช่ / ไม่ใช่

ถ้า “ใช่” โปรดระบุรายละเอียด